

Stortingspresident Tone Wilhelmsen Trøen
Tone-Wilhelmsen.Troen@stortinget.no

Oslo, 2. september 2020

Norge trenger en energikommisjon

Vindkraftutbyggingen i Norge har kommet ut av kontroll. Den har ført til store konflikter rundt om i landet. I sak etter sak viser det seg at konsesjoner er gitt på feil eller sviktende grunnlag. Ofte mangler det varsling og høring av parter og interessenter. Konsekvensutredningene er overflatiske. Det mangler utredninger for konsekvenser for folkehelse og forurensningsfare. Til grunn for politikken foreligger det ingen analyser av de samfunnsmessige konsekvensene for landets økonomi, konkurrerende næringer, for naturmangfold og folks helse og livskvalitet. Regjeringens stortingsmelding om konsesjonssystemet for vindkraft gir ingen relevante svar på utfordringene. Norge trenger derfor en energikommisjon.

Bakgrunn

Vindkraften betaler ingen naturskatt for bruk av frie naturressurser. Den har fått spesielt gunstige vilkår for avskrivning. Den er subsidiert gjennom grønne sertifikater helt fram til 2035. Den betaler ikke for nettinvesteringer som hovedsakelig er utløst av vindkraftutbyggingen.

Vindkraften er derfor blitt vår nye subsidienæring, samtidig som landet ikke etterspør mer kraft. I realiteten ligger norsk natur åpent for spekulanter som ønsker å finne en snarvei til å tjene lettvinde penger på salg av produksjonsanlegg for vindkraft. Det foreligger ingen øvre begrensning eller regulering for eventuell eksport av kraft. Dermed har landet ingen beskyttelse mot tilnærmet ubegrenset areal- og naturforbruk. Motvind Norge mener enkelte av de gitte konsesjonene ikke har hjemmel i energiloven.

Vindkraftutbyggingen har ført til et alvorlig brudd på tilliten mellom myndigheter og befolkning. De opplever at muligheten for medvirkning er borte og at lokaldemokratiet forvitrer. På denne bakgrunn mener Motvind Norge at Stortinget må ta et initiativ til å foreta en full gjennomgang av helheten i norsk energipolitikk.

Behov for en energikommisjon

Motvind Norge ber med denne henvendelsen Stortinget sette ned en energikommisjon med formål som beskrevet i dette brevet.

Den utløsende bakgrunnen for denne henvendelsen er regjeringens stortingsmelding om konsesjonssystemet for vindkraft på land, St. meld. 28 (2019–2020), lagt fram for Stortinget av olje- og energiminister Tina Bru 19. juni 2020.

Stortingsmeldingen ble lagt fram på grunn av de store konfliktene som har oppstått omkring den intensive vindkraftutbyggingen som pågår over hele landet. Stortingsmeldingen lanserer endringer i konsesjonssystemet, med det erklærte mål å oppnå redusert konfliktnivå med tanke på videre utbygging av vindkraft på land. Den tekniske utviklingen mot stadig større og høyere turbiner har gjort at de fleste prosjektene nå realiseres med mye større turbiner enn det som var lagt til grunn ved konsesjonsbehandlingen. Dette er en av årsakene til reaksjonene mot den utbyggingen som nå skjer. Det er først når «monsterturbinene» blir montert, at det er blitt mulig for befolkningen å se de fulle virkningene av hva utbyggingene faktisk innebærer. I tillegg til selve turbinene, medfører utbyggingen i snitt minst 800 meter vei per turbin, samt oppstillingsplasser på størrelse med en halv fotballbane. Det samlede arealkonsekvensene av vindkraftutbyggingen er ikke dokumentert av NVE, men NVE oppgir at direkte påvirket område utgjør om lag 30 km² per TWh produsert kraft. Til sammenlikning opplyser Miljødirektoratet at Alta-Kautokeinovassdraget beslaglegger om lag 3 km² for å produsere 0,7 TWh

kraft. De mange reaksjonene på utbyggingene førte til at regjeringen, ved OED, 9. februar 2017 påla NVE å utarbeide forslag til en nasjonal ramme for vindkraft. NVE definerte 13 områder som de beste egnede i landet for videre utbygging. NVEs forslag ble sendt ut på offentlig høring 1. april 2019. Opprinnelig høringsfrist 1. august ble senere forlenget til 1. oktober 2019.

Det kom inn om lag 5 300 høringsuttalelser, de aller fleste negative til NVEs forslag. I sum var hørings svarene et klart nei, ikke bare til nasjonal ramme, men mest av alt til vindkraft på land i Norge. Så sterke var reaksjonene at regjeringen valgte å legge vekk hele planen om å etablere en nasjonal ramme for videre utbygging.

Stortingsmeldingen svarer ikke på utfordringene

Regjeringen tok imidlertid ikke hensyn til den bastante motstanden mot vindkraft som høringsrunden avslørte. Tvert imot var regjeringens reaksjon å sette i gang et arbeid for å justere prosedyrene i konsesjonssystemet, med det erklærte mål å oppnå at motstanden mot nye konsesjoner kunne bli redusert. Regjeringens forslag er fremmet i den foreliggende stortingsmeldingen.

Motvind Norge mener regjeringens stortingsmelding om konsesjonssystemet for vindkraft ikke på noen måte gir et relevant svar på den oppståtte situasjonen, etter at høringsrunden om «nasjonal ramme» nærmest må ses på som et slakt av vindkraftpolitikken som har vært ført over lang tid. I meldingen legges det opp til noen justeringer av selve konsesjonssystemet, men dagens politikk for øvrig skal ligge fast.

Nødvendig med en full gjennomgang

Den aktuelle situasjonen er etter Motvind Norges mening ikke bare sittende regjeringens ansvar. Den er et resultat av en svak, og til dels ureflektert, energipolitikk fra de fleste regjeringer siden energiloven ble vedtatt i 1990. Kraftbransjen har i alt for stor grad fått definere viktige elementer i energipolitikken, til beste for bransjens egne formål. Motvind Norge mener det nå er grunn til å spørre om det finnes tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag i lovverket for viktige elementer i politikken, slik som for eksempel forlengelsen av elsertifikatavtalen med Sverige etter at avtalens mål ble nådd i mai i fjor.

Motvind Norge mener at Stortinget nå må ta initiativ til å gjennomføre en full gjennomgang av energipolitikken og i egen regi oppnevne en energikommisjon. Kommisjonen må blant annet vurdere videre utbygging av vindkraft i en bred energipolitisk sammenheng. Vindkraftutbygging kan ikke fortsette som en tilnærmet frittstående virksomhet, og nærmest uavhengig av energipolitikk, nasjonalt energibehov og energiløsninger for øvrig.

Tretti år etter at energiloven ble vedtatt, er det også av andre grunner enn vindkraftkonfliktene som begrunner en full gjennomgang av energipolitikken. Energi er drivkraften i alle moderne industrisamfunn, og vannkraften har gjennom mer enn hundre år vært avgjørende for utviklingen av det moderne Norge. Og mer enn det, vannkraften har gitt landets næringsliv en klar konkurransefordel i internasjonal sammenheng. Ikke minst har vannkraften vært grunnlaget for utvikling av norsk prosessindustri, som i dag er ledende i verden på produksjon av metaller med lave utslipp. Denne industrien danner i dag den næringsmessige grunnvullen i en lang rekke lokalsamfunn langs vår lange kyst.

I en gjennomgang av energipolitikken må også integrasjonen av kraftsystemet med andre land gjennomgås. Denne integrasjonen startet i 1960, og siden da er det etablert en rekke linje- og kabelforbindelser til andre land. Dette har både fordeler og ulemper. Fordelen ligger primært i at vi gjennom utenlandsforbindelsene oppnår god forsyningssikkerhet og rasjonell bruk av vannreservene. Ulempene er at utenlandsforbindelsene importerer utlandenes tradisjonelt høyere prisnivå. Dette reduserer alt næringslivs konkurransekraft, og kan spesielt føre til utflagging av store deler av industrien langs kysten. Det kan her vises til at NHO nettopp har krevd at staten går sterkere inn i satsning på ny industri. I en slik satsning vil energipolitikken bli svært viktig, fordi energikostnader er en viktig konkurransefaktor.

Importert prisstigning gir også husholdninger og offentlig sektor høyere energikostnader enn de ellers ville ha hatt. I tillegg åpner høye strømpriser for ytterligere utbygging av vindkraft som vi ikke har bruk for. Både Statnett og Statkraft har gitt klart uttrykk for at de foreliggende planene om omfattende elektrifisering av det norske samfunnet, kan gjennomføres uten noen nye vindkraftkonsesjoner.

Behov for et bredt mandat

Energikommisjonens overordnede mål må være å analysere hvordan Norge kan skaffe seg den energien landet trenger i de neste tiår, med minst mulig negative konsekvenser for liv og arts mangfold i naturen, og for befolkningens livsvilkår og lokalmiljø.

Kommisjonen må få et omfattende mandat, der tre hovedpunkter kan listes opp som sentrale:

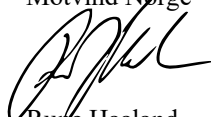
1. Analysere forsyningssikkerheten og framtidige energibehov, herunder tidsperspektivet for behov for mer kraft.
2. Analysere hvordan framtidige energibehov kan dekkes bærekraftig, dvs. med lavest mulig samfunnsmessig kostnad, minst ulempe for natur og miljø og hvor folks livskvalitet tas i betraktning.
3. Komme med forslag til prioritering av tiltak for å dekke framtidige energibehov, herunder vurdere mulighetene som ligger i energieffektivisering og energisparing og oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg.

I de anbefalingene kommisjonen legger fram, må det tas hensyn til en lang rekke faktorer, her noen av dem nevnt i ikke-prioritert rekkefølge:

- totale konsekvenser for areal- og naturforbruk av ulike tiltak
- hvordan utbyggingen av ny kraft og kraftnett virker inn på konkurransekraften for viktige næringer, i særlig grad prosessindustrien, men også turistnæringen, reindriftsnæringen og fiskerinæringen
- nye energiteknologier og bruk av solenergi/jordvarme/etc
- klimaeffekter av ulike tiltak
- potensial for nye permanente arbeidsplasser fra hvert tiltak
- energilovens relasjon til annen lovgivning, (blant annet grunnlovens § 112, plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven og helselovgivningen)
- vurdere hvordan naturen kan få et sterkere vern, for eksempel gjennom en miljødømstol
- NVEs rolle i framtidig energiforvaltning, i relasjon til andre forvaltningsorganer
- lokaldemokratiets status i utbyggingssaker

Kommisjonen må settes sammen av uavhengige fagfolk med integritet og høy faglig kompetanse. Kommisjonens tilrådinger må sendes på offentlig høring. Basert på kommisjonens tilrådninger og høringsinnspillene, må Stortinget drøfte og vedta en langsiktig energipolitikk. Der må våre energiresurser ses i et bærekraftig perspektiv, og der det legges vekt på en balansert avveining av behovet for energi, og konsekvensene av ulik energiproduksjon. Inntil Stortinget har vurdert og vedtatt en ny energipolitikk, basert på innstilling fra en energikommisjon, bør alle vindkraftkonsesjoner der det ikke er igangsatt bygging, trekkes tilbake eller stilles i bero.

Med vennlig hilsen
Motvind Norge

Rune Haaland
Generalsekretær

Kopi til:

De politiske partiene
NGOs

Motvind Norge er en medlemsbasert ideell organisasjon, stiftet 7. september 2019. Organisasjonene har nå 17524 medlemmer, og er i stadig vekst. Organisasjonenes formål er formulert slik: Foreningen skal arbeide for å stanse utbyggingen av vindkraftindustri i Norge, uavhengig av plan- og utbyggingsstatus, og for å avdekke, stanse eller begrense alle konsekvenser av vindkraftindustrien for naturen, dyrs og menneskers liv, helse og rettigheter og andre samfunns- og næringsinteresser, herunder urfolks og reindriftsnæringens rettigheter. Foreningene skal arbeide for å sikre at areal- og energiforvaltningen og politikken er sosialt, økonomisk og miljømessig bærekraftig.